COMMISSIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN

Brussel, 25.02.2004
COM(2004)130 definitief

MEDEDELING VAN DE COMMISSIE AAN DE RAAD, HET EUROPEES PARLEMENT EN HET EUROPEES ECONOMISCH EN SOCIAAL COMITÉ

Integratie van milieuaspecten in de Europese normalisatie

{SEC(2004)206}

Inhoudsopgave

1. INLEIDING ... 3
2. DOELSTELLING EN REIKWIJDTE ... 4
3. BELEIDSKADER VOOR DE INTEGRATIE VAN MILIEUASPECTEN IN DE EUROPESE NORMALISATIE ... 5
3.1 Europees beleidskader ... 5
3.2 Europese normalisatie, Europese wetgeving: verschillende rollen ... 6
3.3 Internationale dimensie ... 7
4. ONTWIKKELINGEN IN DE EUROPESE NORMALISATIE ... 7
4.1 Toenemend aantal Europese normen ... 7
4.2 Toenemend aantal sectoren die gebruik maken van Europese normen ... 8
4.3 Toenemende integratie van normen in Europese wetgeving ... 8
4.4 Normen en het milieu ... 8
4.4.1 Milieudimensie van productnormen ... 8
4.4.2 Testmethoden voor milieudoeleinden ... 9
4.4.3 Milieutechnologie ... 9
4.4.4. Normen inzake milieubeheer ... 10
5. ESSENTIËLE ONDERWERPEN ... 11
5.1 Milieubewust denken ... 11
5.1.1 Verbintenis om milieuaspecten in aanmerking te nemen ... 11
5.1.2 Aandacht voor mogelijke milieu-effecten van in het begin ... 11
5.1.3 Aandacht voor mogelijke milieueffecten tijdens de herzieningsfase ... 12
5.1.4 Opleiding ... 12
5.2 Prioriteren ... 13
5.2.1 Prioritering door de Europese normalisatie-instellingen: werkprogramma's ... 13
5.2.2 Prioritering door de Commissie: mandaat ... 13
5.3 Participatie van belanghebbenden ... 14
5.3.1 De nationale dimensie ... 14
5.3.2 De Europese dimensie ... 15
6. INSTRUMENTEN EN STIMULI ... 16
6.1 Bestaande instrumenten ... 16
6.2 Stimuli voor het systematische gebruik van instrumenten voor de integratie van milieuaspecten in de normalisatie ... 17
7. CONCLUSIES EN FOLLOW-UP ... 18

1. INLEIDING

Hoewel we er ons nauwelijks van bewust zijn, zijn de meeste goederen en diensten waarvan we ons dagelijks bedienen, intussen genormaliseerd. Normen zijn onzichtbare krachten die ervoor zorgen dat iets werkt zoals het hoort.

In het kader van het Europese normalisatiestelsel zijn normen ontwikkeld in sectoren waar de belanghebbenden hun inspanningen hebben gebundeld om in hun aller belang technische oplossingen te definiëren. Een belangrijke drijvende kracht achter de ontwikkeling van Europese normen is het feit dat deze in feite de nationale normen vervangen en dus in de gehele interne markt van de Gemeenschap op uniforme wijze worden toegepast. Bovendien worden ze waar mogelijk gebaseerd op internationale normen, wat de internationale handel ten goede komt. De ontwikkeling van Europese normen heeft in sommige productsectoren bovendien de ruggensteun gekregen van een geharmoniseerd en stabiel wetgevingskader waarbinnen aan de hand van Europese normen technische oplossingen kunnen worden ontwikkeld om de conformiteit met de wet aan te tonen.

Kader 1: Het Europese normalisatiestelsel

De Europese normalisatie-instellingen zijn het CEN[1] (Europees normalisatiecomité), het CENELEC (Europees comité voor elektrotechnische normalisatie) en het ETSI (Europees instituut voor telecommunicatienormen). In Richtlijn 98/34/EG[2] wordt de rol die deze instellingen bij het ontwikkelen van Europese normen spelen, erkend. In deze richtlijn wordt tevens een definitie gegeven van een Europese norm. Voor de contacten en de samenwerking tussen CEN, CENELEC, ETSI en de Europese Commissie en de Europese Vrijhandelsassociatie gelden algemene richtsnoeren. Een herziene versie van deze richtsnoeren is op 28 maart 2003 vastgesteld (PB C 91 van 16.4.2003).

Normen zijn bevorderlijk voor de economisch en sociale ontwikkeling. Aangezien normen niet alleen gebruikt worden om te definiëren hoe een product gemaakt, benut, onderhouden en aan het einde van zijn levenscyclus behandeld moet worden, maar ook om aan de hand van monsternames, tests en analyses na te gaan hoe een product of een materiaal zich in zijn omgeving gedraagt, kunnen ze een aanzienlijke invloed hebben op de sporen die producten en diensten nalaten in het milieu. Naast de bindende vereisten in de technische voorschriften zijn er ettelijke duizenden technische normen die op vrijwillige basis zijn ontwikkeld door bedrijven en ad-hocstructuren als fora en consortia, of die onder de hoede van officiële normalisatie-instanties tot stand zijn gekomen. Van de hierbij betrokken belanghebbende partijen worden aanzienlijke investeringen verwacht, in die zin dat hun desbetreffende deskundigen tijd voor het proces moeten vrijmaken, technische know-how ter beschikking moet worden gesteld en de vergaderkosten moeten worden betaald. Het is van essentieel belang dat alle belanghebbende partijen die bij de ontwikkeling van een cruciaal instrument als een vrijwillige norm betrokken zijn, de mogelijkheden ervan maximaal benutten en zo de rol van deze normen bij de bescherming van het milieu versterken.

---

1 http://www.cenorm.be; http://www.cenelec.org; http://www.etsi.org.

2 Richtlijn 98/34/EG van het Europees Parlement en de Raad betreffende een informatieprocedure op het gebied van normen en technische voorschriften.

2. DOELSTELLING EN REIKWIJDTE

Duurzame ontwikkeling is een prioriteit van de EU en heeft tot doel een evenwicht tot stand te brengen tussen economische, sociale en milieuoverwegingen[3]. Bij Europese normen komen vaak factoren kijken als handel, kwaliteit, gezondheid en de veiligheid van producten, processen of diensten. Door milieu aan deze lijst toe te voegen, kan het Europese normalisatieproces een positieve bijdrage leveren aan duurzame ontwikkeling en aan de desbetreffende tenuitvoerleggingswetgeving, zoals het door de Europese Commissie vastgestelde geïntegreerde productbeleid (IPP)[4]. Er zij overigens op gewezen dat het aantal normen voor test- en meetmethoden toeneemt, wat bevorderlijk is voor de tenuitvoerlegging van het milieubeleid.

De bij de normalisatie betrokken belanghebbende partijen moeten het nodige doen om milieuaspecten systematisch een plaats te geven in het Europese normalisatieproces. Om dat doel te bereiken, moet nader worden bekeken welke voorwaarden vervuld moeten zijn om de Europese normalisatiegemeenschap in staat te stellen een positieve bijdrage tot het milieu te leveren.

Tijdens de verschillende fasen waarin dit document is opgesteld, is herhaaldelijk overleg gepleegd[5]. Op 17 juli 2002 is een vergadering met verschillende belanghebbende partijen gehouden, gevolgd door een tweede bijeenkomst op 16 juli 2003. De daaropvolgende overlegronde op internet vond plaats van 25 juli tot 15 september 2003. Deze initiatieven waren gericht tot alle bij het normalisatieproces betrokken belanghebbende partijen en hebben bijdragen opgeleverd van het bedrijfsleven, NGO's, overheidsinstanties en de normalisatie-instellingen zelf. Mede dankzij deze terugkoppeling kwamen de essentiële aspecten bovendrijven en kon worden beoordeeld of een mededeling wel het geschikte instrument was om vooruitgang op dit gebied te boeken.

Volgens de resultaten beschouwden alle belanghebbenden een mededeling als een nuttig instrument dat hen bij hun werk van dienst zou zijn. Bovendien bleken zij eensgezind een aantal onderwerpen te hebben geïdentificeerd waarbij de kans op vooruitgang het grootst was. Onderhavige mededeling is gewijd aan deze vier essentiële onderwerpen:

- bewustmaking en milieubewust denken;
- prioriteren;
- bevordering van de participatie van belanghebbenden;
- inzetten van instrumenten en stimuli.

Het Europese normalisatiestelsel en de daarbij betrokken belanghebbenden worden uitgenodigd na te denken over deze thema's en dienovereenkomstig maatregelen te treffen om zo het normalisatiesysteem naar een hoger niveau te tillen en het beter af te stemmen op de milieudimensie zonder daarbij evenwel de andere dimensies van

---

3 COM(2001)264 def. Mededeling van de Commissie - Duurzame ontwikkeling in Europa voor een betere wereld: Een strategie van de Europese Unie voor duurzame ontwikkeling.

4 COM(2003)302 def. Mededeling van de Commissie aan de Raad en het Europees Parlement - Geïntegreerd productbeleid - Voortbouwen op een milieugericht levenscyclusconcept.

5 http://www.europa.eu.int/comm/enterprise/standards_policy/environment_standardisation/stakeholder_meeting/2003/consultation_stakeholders.htm.

duurzame ontwikkeling uit het oog te verliezen. Met het concept 'belanghebbenden' worden in deze mededeling de volgende partijen bedoeld:

- Europese normalisatie-instellingen en hun nationale leden;
- nationale overheidsinstanties;
- brancheorganisaties, met inbegrip van vertegenwoordigers van het midden- en kleinbedrijf (MKB);
- niet-gouvernementele organisaties (NGO's), en
- wetenschappelijke organisaties.

De Commissie verzoekt het Europees Parlement en de Raad de in deze mededeling uiteengezette essentiële onderwerpen en doelstellingen te bekrachtigen.

3. BELEIDSKADER VOOR DE INTEGRATIE VAN MILIEUASPECTEN IN DE EUROPESE NORMALISATIE

3.1 Europees beleidskader

Overeenkomstig het EG-Verdrag heeft de Gemeenschap tot taak het bevorderen van een harmonische, evenwichtige en duurzame ontwikkeling van de economische activiteit, en van een hoog niveau van bescherming en verbetering van de kwaliteit van het milieu[6]. Voorts is in het Verdrag vastgesteld dat de milieu-eisen in de andere beleidslijnen moeten worden geïntegreerd: een beginsel dat als één van de determinerende factoren bij duurzame ontwikkeling wordt erkend[7]. De Gemeenschap streeft ernaar om haar doelstellingen op het gebied van de interne markt en het milieu op een coherente manier te bereiken en tegelijkertijd haar internationale verplichtingen in acht te nemen.

Bij de tenuitvoerlegging van het communautaire beleid wordt vaak gebruikt gemaakt van het Europese normalisatiewerk[8]. Het hoeft dan ook niet te verbazen dat men zich na verloop van tijd steeds meer is gaan bezighouden met de vraag welke rol normalisatie kan spelen bij de bescherming van het milieu en de ondersteuning van duurzame ontwikkeling.

In een groot aantal beleidsdocumenten hebben de Raad en het Europees Parlement aangegeven dat het wenselijk en noodzakelijk is om het milieu een plaats te geven in de normalisatie[9]. Dit advies is ter harte genomen in de IPP-mededeling, waar normalisatie beschouwd wordt als een mogelijk instrument om de impact van producten of diensten op het milieu te verminderen in de hele keten, gaande van de ontginning van de grondstoffen, over productie en distributie, tot gebruik en afvalbeheer. IPP wordt onder meer in de praktijk omgezet in het kader van het

---

6 Artikel 2 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap (geconsolideerde versie).

7 Artikel 6 van het EG-Verdrag.

8 Voor een overzicht van de sectoren waarin bij de tenuitvoerlegging van het beleid gebruik wordt gemaakt van Europese normen, zie COM(2001)527 def. of website: http://europa.eu.int/comm/enterprise/standards_policy/index.htm.

9 e.g. Strategie van de Europese Unie voor duurzame ontwikkeling: follow-up van de milieuaspecten van de Europese Raad van Göteborg. – Conclusies van het voorzitterschap van de Europese Raad (document 15280/01).

onlangs goedgekeurde voorstel inzake de vaststelling van eisen voor een ecologisch ontwerp voor energieverbruikende producten[10]. Europese normen zouden zeer goed van pas komen wanneer in dit verband meetmethoden moeten worden vastgesteld of wanneer – in sommige gevallen – een betere omschrijving moet worden gegeven van de voor dergelijke producten geldende milieuparameters.

De Commissie heeft overigens expliciet voorgesteld om eisen inzake milieubescherming te integreren in het zesde communautaire milieuactieprogramma[11] dat de Raad en het Europees Parlement in 2002 hebben vastgesteld.

In datzelfde jaar stelde de Commissie een document over normalisatie en milieubescherming[12] in het vooruitzicht (i.e. onderhavige mededeling), een voornemen dat in 2002 op de instemming van de Raad kon rekenen[13].

3.2 Europese normalisatie, Europese wetgeving: verschillende rollen

Europese normen zijn vrijwillige documenten die volgens open en transparante procedures onder het beheer van de Europese of internationale normalisatie-instellingen worden ontwikkeld. Het normalisatiewerk wordt dóór en vóór de desbetreffende belanghebbenden verricht op basis van het consensusbeginsel. Dit beginsel is tevens van toepassing wanneer tijdens het normalisatieproces milieuaspecten aan de orde zijn.

Soms is wetgeving het beste instrument om ervoor te zorgen dat doelstellingen van algemeen belang, als de bescherming van de gezondheid, de veiligheid of het milieu, op een transparante en afdwingbare manier worden verwezenlijkt en dat democratisch gelegitimeerde instellingen bij dit proces worden betrokken.

Normalisatie en wetgeving zijn twee verschillende instrumenten, elk met zijn eigen benadering van de milieuproblematiek. Ze kunnen elkaar ook aanvullen, in de zin dat wetten door normalisatiewerk kunnen worden geschraagd. Normen kunnen een oplossing bieden voor complexe technische problemen en zo een aantal voordelen met zich meebrengen. De combinatie van prestatiegerichte wetgeving en vrijwillige normen ter invulling van de technische problemen staat garant voor een stabiel wetgevingskader. Voorwaarde is evenwel dat er een voorspelbaar kader voor de normalisatie voorhanden is. Om deze complementaire verhouding optimaal te laten renderen, is het van essentieel belang dat in het wetgevingsproces de regels voor een betere regelgeving worden gevolgd en dat een effectbeoordeling wordt uitgevoerd. In een dergelijke effectbeoordeling kan nader worden ingegaan op de mogelijke rol van normen in het kader van de geplande wetgeving. Normen die daadwerkelijk bijdragen tot de bescherming van het milieu, moeten in aanmerking worden genomen

---

10 COM(2003)453 def. Voorstel voor een Richtlijn van het Europees Parlement en de Raad betreffende de totstandbrenging van een kader voor het vaststellen van eisen inzake ecologisch ontwerp voor energieverbruikende producten en tot wijziging van Richtlijn 92/42/EEG van de Raad.

11 Besluit nr. 1600/2002/EG van het Europees Parlement en de Raad van 22 juli 2002 tot vaststelling van het Zesde Milieuactieprogramma van de Europese Gemeenschap, PB L 242 van 10.9.2002, blz. 1 – 15.

12 COM(2001)527 def. Verslag van de Commissie aan de Raad en het Europees Parlement inzake genomen maatregelen ingevolge de resoluties betreffende Europese normalisatie die in 1999 door de Raad en het Europees Parlement zijn aangenomen.

13 Conclusies van de Raad van 1 maart 2002 over normalisatie, PB C 66 van 15.3.2002.

wanneer regelgeving wordt ontwikkeld of nagedacht wordt over deregulering of over vrijwillige instrumenten.

3.3 Internationale dimensie

Van oudsher is handel de drijvende kracht achter normalisatie. Op wereldschaal bekeken zijn er steeds meer problemen die een mondiaal toepasbare technische oplossing vergen; men denke hierbij met name aan internationaal verhandelde goederen waarvoor internationale normen moeten gelden. In het multilaterale handelsstelsel van de WTO, met name in de Overeenkomst inzake technische handelsbelemmeringen (THB), wordt het gebruik van vrijwillige internationale normen beschouwd als de basis voor verplichte technische regelgeving voor goederen. Overeenkomstig de WTO-regels beschikken de WTO-leden over het soevereine recht om het beschermingsniveau vast te stellen dat volgens hen nodig is om legitieme doelstellingen als de bescherming van de gezondheid en het milieu te bereiken, mits ze bij de toepassing ervan niet op een willekeurige of discriminerende manier te werk gaan. Dit houdt in dat WTO-leden geen gebruik hoeven te maken van internationale normen die niet doeltreffend zijn of niet geschikt zijn om de legitieme doelstellingen te verwezenlijken. Deze logica is gebaseerd op de stelling dat essentiële beschermingseisen (legitieme doelstellingen) door gelegitimeerde overheden moeten worden gedefinieerd, terwijl de ontwikkeling van technische oplossingen om deze doelstellingen te halen (in de vorm van internationale normen) bij voorkeur moet worden overgelaten aan de belanghebbenden uit de particuliere sector.

In het belang van de handel, de markttoegang en de verspreiding van technologie is de Europese normalisatie nauw verweven met de internationale normalisatie. Internationale normen die overeenstemmen met de Europese behoeften, worden als basis voor Europese normen[14] gebruikt. Zo is een aanzienlijk aantal CEN- en CENELEC-normen ontwikkeld door respectievelijk de Internationale Organisatie voor Normalisatie (ISO) en de Internationale Elektrotechnische Commissie (IEC). Omgekeerd voorzien overeenkomsten tussen de Europese en internationale normalisatie-instellingen in de mogelijkheid dat Europese normen aan de internationale normalisatie-instellingen worden voorgelegd en deze vervolgens het statuut van 'internationale norm' krijgen. Via die weg kan de leidersrol die Europa op het gebied van milieu en de integratie van milieuaspecten in bestaande normen inneemt, uiteindelijk internationale normen opleveren.

4. ONTWIKKELINGEN IN DE EUROPESE NORMALISATIE

Ten gevolge van een aantal ontwikkelingen beschikt de Europese normalisatie nu over een groter potentieel om als instrument ter bescherming van het milieu te worden ingezet.

4.1 Toenemend aantal Europese normen

Ten eerste is het aantal Europese normen aanzienlijk toegenomen. Toen deze mededeling werd opgesteld, beschikte CEN over ca. 7000 normen voor tal van

---

[14] SEC (2001) 1296 - Beginselen van het Europese beleid inzake internationale normalisatie.

sectoren. Op elektrotechnisch gebied zijn er ca. 3300 CENELEC-normen, grotendeels gebaseerd op de internationale normen van de Internationale Elektrotechnische Commissie (IEC). In de telecommunicatiesector stelt ETSI ca. 3200 normalisatiedocumenten ter beschikking van haar gebruikers, in de vorm van Europese normen (EN'en) en Europese telecommunicatienormen (ETS'en). Jaarlijks publiceren deze instellingen ongeveer 1200 Europese normen. In 2003 bestond het arsenaal Europese normen uit ca. 13 500 stuks.

4.2 Toenemend aantal sectoren die gebruik maken van Europese normen

Het belang van de themagebieden die door de Europese normalisatie-instellingen worden bestreken, neemt eveneens toe. Normalisatoren krijgen te maken met onderwerpen die vanuit milieuoogpunt bekeken gevoelig liggen, zoals productontwerp, energie-efficiëntie, de eindfase van de levenscyclus van onderdelen en componenten, en technische/beheersprocessen. Bovendien komt er steeds meer vraag naar test- en meetmethoden voor milieudoeleinden.

4.3 Toenemende integratie van normen in Europese wetgeving

Ter ondersteuning van de communautaire richtlijnen betreffende een nieuwe aanpak[15] voor bepaalde productsectoren kan aan de hand van 2165 geharmoniseerde normen op vrijwillige basis worden aangetoond dat de producten aan de wettelijke vereisten voldoen. Het definiëren van dergelijke normen aan de hand waarvan de conformiteit met de wetgeving kan worden aangetoond, is alleen mogelijk indien de Europese normalisatie-instellingen in het kader van de verantwoordingsplicht bepaalde beginselen in acht nemen, zoals nationale bevraging en stemming en de vertegenwoordiging van de belanghebbenden in het normalisatieproces. Tot slot kan ook gebruik gemaakt worden van de – tot dusverre in feite onbenutte – mogelijkheid om in nieuwe-aanpakrichtlijnen milieubeleidslijnen uit te stippelen.

4.4 Normen en het milieu

Normen zijn instrumenten voor de verspreiding van technische kennis. Er bestaat momenteel reeds een groot aantal Europese normen die rechtstreeks of zijdelings betrekking hebben op het milieu. Het gebruik van deze normen moet worden aangemoedigd.

4.4.1 Milieudimensie van productnormen

Een aanzienlijk aantal van de 13 500 bestaande Europese normen zijn productnormen (tot vaststelling van productvereisten), waarin belangrijke criteria zijn opgenomen inzake integrale veiligheid en afmetingen met het oog op een correcte aansluiting op andere componenten. Afval en incompatibiliteit van componenten worden vermeden en de daaruit voortvloeiende kostenvoordelen kunnen doorberekend worden aan de consument. Normen waarin de milieuaspecten van een product op gepaste wijze in aanmerking zijn genomen, kunnen ertoe bijdragen dat de door de producten veroorzaakte milieuschade tot een minimum wordt beperkt.

---

[15] Resolutie van de Raad van 7 mei 1985 betreffende een nieuwe aanpak op het gebied van de technische harmonisatie en normalisatie (PB C136 van 04.06.1985) – zie http://europa.eu.int/comm/enterprise/newapproach/legislation/guide/legislation.htm

In steeds meer productnormen wordt ingegaan op essentiële aspecten die samenhangen met de levenscycli van een product. Een aantal normalisatiedocumenten[16] is erop gericht milieuaspecten in het productontwerp en de productontwikkeling te integreren en bedrijven te informeren over de zin en de praktische invulling van ecologische ontwerpen. Voorts is er een toenemende groep normen over de eindfase van de levenscyclus van een product.

Het is mogelijk dat dit soort specifieke milieunormen (of handleidingen, verslagen, enz.) uitsluitend betrekking heeft op milieuaspecten en/of de milieuprestaties van een product. Wellicht zal het voor de toekomst steeds belangrijker worden dat een beroep op deze normen wordt gedaan. Een pre van dergelijke normen is dat ze zijn opgesteld door normalisatoren met een specialistische kennis in milieuzaken, waardoor vermeden kan worden dat aan het ene milieuaspect een groter belang wordt toegekend dan aan het andere.

4.4.2 Testmethoden voor milieudoeleinden

Voor de tenuitvoerlegging van communautaire richtlijnen en verordeningen moeten soms genormaliseerde testmethoden worden ontwikkeld voor, bijvoorbeeld, het meting van verontreiniging, verontreinigingsbestrijding en het uitvoeren van wateranalyses. Dergelijke normen maken het mogelijk de wetgeving in de gehele Europese Unie consequent ten uitvoer te leggen en te handhaven. Zonder genormaliseerde meetmethoden zou er geen sprake zijn van compatibiliteit en vergelijkbaarheid van de in de gehele EU verzamelde gegevens over milieukwaliteit.

Kader 2: Testmethode voor slib

Met het oog op de tenuitvoerlegging van de desbetreffende EU-richtlijnen heeft de Commissie een het CEN een mandaat verleend voor de ontwikkeling van een beperkt aantal horizontale normen voor slib, bioafval en grond, die voor de toepassing van verschillende richtlijnen kunnen worden gebruikt. Ter illustratie: een horizontale norm voor de meting van het kaliumgehalte kan op slib, grond **én** bioafval worden toegepast.

4.4.3 Milieutechnologie

Bij het opstellen van het actieplan voor milieutechnologie[17] heeft de Commissie vastgesteld dat normen het gebruik van milieutechnologie kunnen bevorderen. Het in de norm gespecificeerde prestatieniveau kan een grote impact hebben op de markt voor milieutechnologie.

Op het gebied van energieverbruik dragen Europese normen nu reeds bij tot een beter milieu. Voorts zijn er normen in de maak inzake de energie-efficiëntie van elektrische en gasapparaten en worden er ten bate van de consument normen ontwikkeld om de prestatie van apparaten te meten. De informatie over het energieverbruik op het zogenaamde energie-etiket stelt de consument in staat om met kennis van zaken zijn keuze te maken.

---

16 e.g. ISO TR 14062: Milieubeheer – Integratie van milieuaspecten bij productontwerp en productontwikkeling.

17 Volgens de definitie in de Mededeling van de Commissie - De ontwikkeling van een actieplan voor milieutechnologie (COM(2003)38 def.) wordt hiermee elke technologie bedoeld waarvan de toepassing minder schadelijk is voor het milieu dan relevante alternatieven.

In sommige gevallen is niet meteen duidelijk dat het milieu gebaat is bij een bepaalde norm. Een goed voorbeeld hiervan is de norm voor het meten van de maaswijdte van visnetten[18], waarmee verschillende landen de internationale regels kunnen handhaven en de visbestanden kunnen beschermen. Normen ter ondersteuning van initiatieven als intelligente vervoerssystemen zullen volgens voorstanders eveneens een positieve uitwerking hebben op het milieu, aangezien het verkeer – en de daarmee gepaard gaande milieuschade – er mogelijk door afneemt.

Kader 3: Warmtekrachtkoppeling of micro-warmtekrachtkoppeling

Micro-warmtekrachtkoppeling is een techniek waarmee tegelijkertijd warmte en elektriciteit worden opgewekt; dit kan ter plaatse gebeuren in gebouwen waar deze techniek van pas komt. Zodra deze technologie beschikbaar is, zullen Europese normen de marktpenetratie ervan bevorderen.

4.4.4. Normen inzake milieubeheer

Milieubeheer is een ander gebied waarvoor in het belang van het milieu normen moeten worden opgesteld. Via een milieubeheerssysteem kan een organisatie de milieu-effecten van haar activiteiten, producten of diensten evalueren, bijsturen en continu verbeteren. De integratie van de milieudimensie moet een integraal deel van het werk van organisaties vormen evenzeer als kwaliteitsborging; normen voor milieubeheerssystemen als EMAS[19] en EN/ISO 14001 kunnen daarbij helpen.

ISO 14000 is een internationaal erkende reeks normen voor milieubeheer. ISO 14001, een norm voor milieubeheerssystemen, is eveneens goedgekeurd als Europese norm (EN ISO 14001). Andere onderdelen van de ISO 14000-reeks hebben betrekking op de levenscyclusanalyse (LCA) van producten (ISO 14040), de evaluatie van milieuprestaties (ISO 14030) en milieu-etiketten en -verklaringen (ISO 14020). De normen van de 14000-reeks zijn beheersnormen die niet van toepassing zijn op een specifieke sector of bedrijfsbranche, maar die richtsnoeren bevatten over de beginselen van milieubeheer, zoals het vaststellen van definities, doelstellingen en toepassingsgebied.

EMAS heeft EN ISO 14001: 1996 als zijn belangrijkste beheerssysteem geïncorporeerd, maar gaat nog een stap verder. De voornaamste verschillen zijn dat EMAS verplicht tot naleving van de wetgeving, continue verbetering van de milieuprestatie, inspraak van de werknemers en de publicatie van een milieuverklaring (met informatie over het bedrijf en de milieueffecten ervan op het milieu). Bovendien is EMAS een openbaar systeem dat gecontroleerd wordt door de lidstaten.

---

18 EN ISO 16663 Visnetten – Testmethode voor het bepalen van de maaswijdte.

19 Verordening (EG) nr. 761/2001 van het Europees Parlement en de Raad van 19 maart 2001 inzake de vrijwillige deelneming van organisaties aan een communautair milieubeheer- en milieuauditsysteem (EMAS), PB L 114 van 24.4.2001, blz. 1. Voor meer informatie: http://www.europa.eu.int/comm/environment/emas.

5. ESSENTIËLE ONDERWERPEN

5.1 Milieubewust denken

Milieuzorg, optimaal gebruik van hulpbronnen en efficiënt energieverbruik zijn steeds belangrijker geworden voor marktdeelnemers, klanten en overheden. Gezien het gebruik van normen bij de tenuitvoerlegging van economische activiteiten moet in het normalisatieproces plaats worden ingeruimd voor milieuoverwegingen, zelfs al zijn het nooit de normen zelf die een impact hebben op het milieu, maar de producten, processen en diensten waarvoor de normen gelden. Factoren als de formulering van de norm en het opnemen of net weglaten van bepalingen, zijn doorslaggevend voor de milieueffecten van het te normaliseren product. Deskundigen die belast zijn met het opstellen of herzien van normen, moeten zich dan ook bewust zijn van de milieuaspecten en mogelijke milieueffecten. Een en ander zal afhankelijk zijn van de milieutechnische expertise die bij het ontwikkelen van de normen beschikbaar is en van de bereidheid om de milieuoverwegingen *systematisch* te laten meewegen. Deze mededeling heeft tot doel bewustmakingsactiviteiten en de uitwisseling van expertise en goede praktijken te bevorderen en er zo voor te zorgen dat normen een bijdrage leveren tot een beter milieu en een duurzame ontwikkeling. Bovendien zullen de lidstaten moeten voortbouwen op het werk dat in dit verband op communautair niveau wordt verricht.

5.1.1 Verbintenis om milieuaspecten in aanmerking te nemen

Alle belanghebbenden en technische deskundigen die bij het normalisatieproces betrokken zijn, moeten zich ertoe verbinden om in dat proces rekening te houden met milieuoverwegingen. De bevordering van het milieubewustzijn is vaak een langzaam en moeizaam proces, gewoon al vanwege het grote aantal belanghebbenden en de snelle ontwikkelingen in de know-how op milieugebied. Er wordt dan ook een continue inspanning verwacht van alle belanghebbenden, met inbegrip van Europese en nationale normalisatie-instellingen, overheidsinstanties en het bedrijfsleven. Met name de belanghebbende partijen die grote bedrijven vertegenwoordigen, kunnen wegens hun contacten met leveranciers en zakenpartners een doorslaggevende rol spelen bij de ontwikkeling en het gebruik van milieunormen. Zij bekijken milieubewustzijn wellicht als onderdeel van hun taak tot maatschappelijk verantwoord ondernemen of in het kader van hun relatie tot de aandeelhouders. Zij moeten er tevens op toezien dat, wanneer zij milieuvriendelijke verklaringen afleggen of milieuvriendelijke beweringen in de milieuverklaring opnemen, dit weerspiegeld wordt in het door hun eigen deskundigen verrichte normalisatiewerk. Een groot aantal organisaties, vooral NGO's, doet reeds een en ander om hun leden bewust te maken van de milieuaspecten van normalisatie. Deze verbintenis wordt evenwel op zeer uiteenlopende manieren ingevuld door de EU en de toetredingslanden.

5.1.2 Aandacht voor mogelijke milieu-effecten van in het begin

Er is geen eenduidig of eenvoudig antwoord op de vraag hoe milieuoverwegingen moeten worden geïntegreerd in het Europese normalisatieproces. Het spreekt voor zich dat eerst de milieueffecten van de norm moeten worden ingeschat, wat niet noodzakelijkerwijs betekent dat gecompliceerd en tijdrovend onderzoeks- of studiewerk nodig is, of dat een levenscyclusanalyse moet worden uitgevoerd. Natuurlijk doet men er beter aan de milieudimensie van in het prille begin in

aanmerking te nemen, dan een norm in een latere fase te moeten herzien. Daarom is het belangrijk dat men systematisch streeft naar een meer milieubewuste filosofie in alle fasen van het normalisatieproces; de concrete verbeteringen zouden dan automatisch moeten volgen.

Bij de ontwikkeling van normen moet rekening worden gehouden met de milieueffecten die samenhangen met energie- en materiaalverbruik en emissies in de lucht, het water en de bodem, om maar enkele voorbeelden te noemen. Ook meetbare en objectieve gegevens als de lozing van gevaarlijke stoffen, milieurisico's veroorzaakt door ongelukken of verkeerd gebruik, afval en lawaaiproductie moeten in aanmerking worden genomen waar dat relevant is. Normen voor de meting van milieuefficiëntie en de uitstoot van verontreinigende stoffen zijn eveneens van cruciaal belang voor de versterking van de milieudimensie van productnormen. De resultaten van een vroege evaluatie van de milieueffecten kunnen nuttig zijn voor de gebruikers van de norm. Om die reden moet in een geschikt formaat bekend worden gemaakt welke milieuaspecten in welke fase (van de totstandkoming van een Europese norm) in aanmerking zijn genomen.

5.1.3 Aandacht voor mogelijke milieueffecten tijdens de herzieningsfase

Door de toepassing van nieuwe kennis kunnen de negatieve milieueffecten aanzienlijk worden beperkt. Gezien de snelle ontwikkelingen op het gebied van innovatie, en met name milieu-innovatie, is het essentieel dat de normen geregeld worden herzien. Door de bank genomen gebeurt dit om de vijf jaar. Een herziening op gezette tijden biedt een goede gelegenheid om bestaande normen op hun milieudimensie te toetsen. Tijdens dergelijke herzieningsprocedures moeten de milieuaspecten systematisch in aanmerking worden genomen, net als bij het begin van nieuwe normalisatieprogramma's of -projecten, en moeten ze in een gepast formaat te raadplegen zijn.

5.1.4 Opleiding

Via het aanbieden van twee soorten opleidingen kan de integratie van milieuaspecten in het Europese normalisatieproces worden bevorderd.

Ten eerste moeten alle bij het Europese normalisatieproces betrokken technische deskundigen toegang hebben tot de kennis over de mogelijke milieueffecten van bepaalde materialen, processen of functies. Ten tweede kan het normalisatieproces – hoe open en transparant het ook moge zijn – overdreven ingewikkeld overkomen bij een buitenstaander, zelfs al is deze goed ingevoerd in milieuzaken. Opleiding kan deze belanghebbende wegwijs maken in het nationale en Europese proces, zodat hij daar zijn stem te laten horen. Toegang tot milieu-informatie die relevant is voor de normalisatie, kan alle belanghebbenden ten goede komen en kan de kwaliteit van de normen verbeteren door een betere verspreiding van de technische know-how. Opleiding over de werking van het normalisatieproces kan leiden tot een beter begrip tussen belanghebbenden met verschillende belangen.

Opleidingsactiviteiten op Europees en nationaal niveau moeten in samenspraak met alle belanghebbenden en op basis van de reeds opgedane ervaring worden georganiseerd.

5.2 Prioriteren

Gezien de talrijke lopende normalisatieprojecten, de hoge kosten voor deelname aan het normalisatiewerk en de vaak schaarse middelen van de belanghebbenden, moeten er prioriteiten worden vastgesteld. De belanghebbenden kunnen zich bij het vaststellen hiervan laten inspireren door tal van elementen, gaande van de behoeften van de belanghebbenden (bedrijfsleven en publiek) tot de tenuitvoerlegging van Europese wetten en beleidslijnen (bijvoorbeeld naar aanleiding van de bekrachtiging van internationale overeenkomsten als het Kyoto-protocol). In het zesde milieuactieprogramma en het jaarlijkse wetgevingsprogramma van de Commissie wordt een overzicht gegeven van de belangrijkste prioriteiten, en zijn instrumenten te vinden om anticiperend en prioriterend op te treden met het oog op normalisatiewerkzaamheden en de integratie van milieuaspecten daarin.

5.2.1 Prioritering door de Europese normalisatie-instellingen: werkprogramma's

Er is behoefte aan een eenvoudige methode om normalisatieprogramma's en -projecten die een impact kunnen hebben op het milieu, te identificeren, zodat de belanghebbenden hun middelen kunnen toewijzen aan normalisatieprojecten die voor hen werkelijk van belang en van nut zijn. Een dergelijk systeem kan tevens gebruikt worden om technische commentaar, ondersteuning en expertise te kanaliseren. Zo kunnen de werkprogramma's van de technische comités en werkgroepen die in de Europese normalisatie-instellingen actief zijn, aanwijzingen bevatten over de manier waarop hun werk zich verhoudt tot het milieu.

5.2.2 Prioritering door de Commissie: mandaat

Eén instrument dat de Commissie kan gebruiken om prioriteiten voor het Europese normalisatiewerk vast te stellen, is het Europese normalisatiemandaat. Dergelijke mandaten vormen de grondslag voor normalisatiewerk dat nodig is om beleidsdoelstellingen te halen, met name in het kader van nieuwe-aanpakrichtlijnen inzake het vrije verkeer van goederen en diensten in de interne markt. Ook voor normalisatie in sectoren die behoefte hebben aan specifieke milieunormen of voor normalisatie ter ondersteuning van het communautaire milieubeleid, kan dit soort mandaten worden afgegeven.

De Commissie hamert er reeds jaren op dat, wanneer mandaten worden afgegeven, een aantal essentiële factoren, zoals de bescherming van de gezondheid, de veiligheid en het milieu, in aanmerking moet worden genomen[20]. Dit impliceert dat de Commissie erop moet toezien dat in de normalisatiemandaten wordt vastgelegd dat de milieudimensie in het normalisatieproces moet worden meegenomen, mét inachtneming van de andere beleidslijnen, bijvoorbeeld op het gebied van het vrij verkeer van goederen in de interne markt. Bij de voorbereiding van een mandaat kan een voorlopig beoordeling van verschillende milieu-, gezondheids- en veiligheidsaspecten een waardetoevoegend effect hebben. Tot slot moeten de milieuvereisten zo worden geformuleerd dat beoordeeld kan worden of al dan niet voldoende rekening is gehouden met het milieu.

---

[20] COM(1998)291 def., blz.11. Verslag van de Commissie aan de Raad en het Europees Parlement - Efficiëntie en transparantie bij de Europese normalisatie in het kader van de nieuwe benadering.

Specifieke mandaten ter ondersteuning van het communautaire milieubeleid zijn eveneens nuttig. Het zogenaamde programmeringsmandaat is een specifiek instrument dat de Commissie gebruikt om partijen uit te nodigen prioriteiten vast te stellen voor het Europese normalisatiewerk. De Commissie heeft een dergelijk mandaat afgegeven ter ondersteuning van de toekomstige richtlijn over het ecologische ontwerp voor energieverbruikende producten.

5.3 Participatie van belanghebbenden

Het draagvlak voor een norm wordt grotendeels bepaald door de mate waarin de belanghebbenden bij de ontwikkeling ervan zijn betrokken. Hoe meer het maatschappelijk middenveld (belanghebbenden die consumenten-, gezondheids-, veiligheids- en milieubelangen verdedigen) bij de normalisatie betrokken wordt, des te solider de consensus, des te representatiever de norm en des te groter de bereidheid van de belanghebbenden – en, afhankelijk van het geval, van de autoriteiten – om de norm toe te passen. Om ervoor te zorgen dat de norm aangepast is aan de laatste stand van de techniek, moet de wetenschappelijke gemeenschap ook bij het proces worden betrokken. Op politiek niveau heeft de Raad het belang van de participatie van alle belanghebbende partijen beklemtoond door hen uit te nodigen mee te werken aan de ontwikkeling van Europese normen en een bijdrage te leveren aan het beheer van het normalisatieproces[21]. Het spreekt voor zich dat alleen partijen die hun legitimatie halen uit een voldoende grote achterban op nationaal en Europees niveau, een bijdrage mogen leveren tot de programmering van het Europese normalisatiewerk.

Nagenoeg alle (nationale en Europese) normalisatie-instellingen hebben verklaard bereid te zijn nieuwe belanghebbenden tot het normalisatieproces toe te laten. In de praktijk hangt de doeltreffendheid van de insteek van een belanghebbende echter in grote mate af van de technische kennis en de middelen die hij voor het normalisatiewerk ter beschikking kan stellen.

5.3.1 De nationale dimensie

Het is uitermate belangrijk dat belanghebbenden uit de milieusector bij de normalisatie worden betrokken, met name op nationaal niveau. In een systeem waarbij, zoals hier, met nationale delegaties wordt gewerkt, krijgen belanghebbenden de gelegenheid om aan het normalisatiewerk deel te nemen zonder dat ze daarvoor veel moeten reizen, en om in hun eigen taal technische commentaar te leveren. Indien men erin slaagt om eerst op nationaal niveau een consensus te bereiken en vervolgens de nationale standpunten op elkaar af te stemmen, komt er in het algemeen een norm uit de bus die regionaal of internationaal aanvaard wordt.

Voor sommige belangengroeperingen ligt de deelname aan het normalisatieproces moeilijk omdat hun de nodige financiële middelen en de technische expertise ontbreken. Het gaat dan met name om milieu-NGO's, consumentenvertegenwoordigers, vertegenwoordigers op het gebied van gezondheid en veiligheid op het werk en het MKB. Hun deelname verdient evenwel openbare

---

[21] Resolutie van de Raad van 28 oktober 1999 over de rol van normalisatie in Europa en de conclusies van de Raad over normalisatie van 1 maart 2002.

steun, aangezien zij in het normalisatieproces het openbare belang kunnen behartigen en het draagvlak voor de normen bij hun achterban kunnen vergroten.

Nationale overheden dienen eveneens een actievere rol bij de normalisatie te spelen. Een dialoog tussen de verschillende bij de normalisatie betrokken (nationale en lokale) autoriteiten kan de integratie van milieuaspecten, economische overwegingen en aspecten op het gebied van gezondheid en veiligheid bevorderen.

Eveneens van belang is dat de consensus die op nationaal niveau tussen alle belanghebbenden is bereikt, wordt gedocumenteerd en vervolgens als het enige consensusstandpunt op Europees niveau wordt gepresenteerd. Voorts moet de uitwisseling van ervaringen en beste praktijken tussen de lidstaten worden georganiseerd, met als zwaartepunten de behartiging van de milieubelangen op het nationale normalisatieniveau, de steunverlening aan de belanghebbenden en de betrokkenheid van de nationale autoriteiten bij de normalisatie. Op basis van de nationale activiteitenverslagen kan de Commissie dan in samenwerking met de lidstaten een stand van zaken opmaken.

5.3.2 De Europese dimensie

De Europese normalisatie-instellingen CEN en CENELEC werken met een systeem van nationale delegaties, waarbij het belangrijk is dat deze standpunten naar voren brengen waarin de meningen van alle belanghebbenden die op nationaal niveau bij het proces betrokken waren, zijn verwerkt. Aangezien het bestaande systeem voor deelname door belanghebbenden uit de milieusector als onbevredigend werd beschouwd, heeft de Commissie een dienstencontract gegund aan ECOS[22] (European Environmental Citizens Organisation for Standardisation), een consortium van milieu-organisaties. ECOS wil de milieubelangen in het Europese normalisatieproces vertolken en erop toezien dat deze in aanmerking worden genomen. Ook op Europees niveau is een belangrijke rol voor ECOS weggelegd, met name op de volgende gebieden:

- aantrekken van nieuwe leden bij de NGO's die op nationaal niveau bij de normalisatie betrokken zijn;
- opzetten van een netwerk van deskundigen en werkprocedures met het oog op coördinatie met en transparantie tussen de ECOS-leden, waardoor een grotere invloed kan worden uitgeoefend op de besluitvorming op nationaal niveau;
- vaststellen van een technisch werkprogramma, en selecteren van de technische comités waarin de ECOS-leden tot het normalisatiewerk willen bijdragen;
- opleiden van deskundigen en personeel in de normalisatiebeginselen en -procedures;
- toezien op deelname van de deskundigen van de ECOS-leden aan de vergaderingen van de in hun werkprogramma geselecteerde technische comités en werkgroepen.

ECOS is in november 2002 met het werk begonnen en de aanvragen ter verkrijging van de status van geassocieerd lid in het CEN en economische partner in het

---

[22] Dienstencontract voor de integratie van milieuvereisten in het Europese normalisatieproces, PB 2002/S 173-137828.

CENELEC, zijn in behandeling. De Commissie verwacht dat ECOS na een aanloopfase een belangrijke bijdrage zal leveren tot de integratie van milieuaspecten in het normalisatieproces, en is van plan ECOS te blijven steunen.

De Europese Commissie hecht er veel belang aan dat alle belanghebbenden ten volle bij het Europese normalisatieproces worden betrokken en heeft er reeds voor gezorgd dat de consumenten, de werknemers en het MKB hierin vertegenwoordigd zijn, respectievelijk bij monde van ANEC, TUTB en NORMAPME. Deze groepen hebben in de Europese normalisatie-instellingen de status van geassocieerd lid of een gelijkwaardige status verworven.

6. INSTRUMENTEN EN STIMULI

De Europese normalisatie-instellingen hebben reeds een aantal nuttige instrumenten ontwikkeld die onmiddellijk gebruikt kunnen worden voor de integratie van milieuaspecten in de normalisatie. Gezien het veelbelovende potentieel van deze instrumenten moet de verdere ontwikkeling en het gebruik ervan worden aangemoedigd. Wil men bovendien de marktrelevantie van de normen verbeteren, dan doen de gebruikers van de normen, zoals producenten, aanbestedende diensten en consumenten, er goed aan te vermelden welke milieuaspecten voor hen van belang zijn.

6.1 Bestaande instrumenten

Werkgroepen op milieugebied

Een aantal Europese normalisatie-instellingen heeft groepen opgericht die zich specifiek over het milieu buigen. Meestal werken deze groepen als platforms waar deskundigen in discussie kunnen treden over milieuaangelegenheden en waar aanbevelingen kunnen worden opgesteld voor de ontwikkeling van een strategie. Goede voorbeelden van dergelijke organen zijn de strategische adviesraad voor het milieu in het CEN (SABE)[23] en de werkgroep van het technische bureau "Milieunormalisatie" van het CENELEC (BTWG 85-3)[24].

De milieuhelpdesk van het CEN

Bij de **milieuhelpdesk van het CEN** (CEN EHD)[25] kunnen de normalisatoren terecht voor technisch advies dat via netwerken van milieudeskundigen wordt verzameld. Deze helpdesk wordt financieel gesteund door de Commissie.

Milieudatabank

Een milieudatabank kan worden gebruikt om de transparantie te vergroten, informatie te verspreiden over milieuaspecten en milieurelevante gegevens te verzamelen over materialen, producten of processen (bijvoorbeeld technische informatie voor de berekening van de uitstoot van verontreinigende stoffen of het

---

23 http://www.cenorm.be/cenorm/workarea/advisory+bodies/strategic+advisory+board+for+the+environment/index.asp

24 http://www.cenelec.org/Cenelec/About+CENELEC/Our+strategy/Environmental+strategy/default.htm

25 http://www.cenorm.be/cenorm/workarea/advisory+bodies/environmental+helpdesk/index.asp

energieverbruik). Via een vlotte toegang tot deze informatie kan de milieukennis gemakkelijker worden verwerkt en kunnen dubbele kosten worden vermeden. Het opzetten en onderhouden van dergelijke databanken kost vanzelfsprekend tijd en geld. Bovendien moet de informatie die erin wordt opgeslagen, in onderling overleg worden goedgekeurd en gevalideerd.

Het CENELEC heeft onlangs een milieudatabank ontwikkeld waarin alle milieugerelateerde onderwerpen die bij het CENELEC in behandeling zijn, worden samengebracht. Via deze databank zal het gemakkelijker worden toegang te krijgen tot milieukennis.

Handleidingen en checklists

In een aantal algemene en sectorspecifieke handleidingen en checklists zijn richtsnoeren te vinden over de manier waarop milieuoverwegingen in een norm kunnen worden geïntegreerd. Met name de sectorspecifieke documentatie is interessant, omdat ze **dóór** deskundigen van de betrokken sector is geschreven **vóór** deskundigen van die sector.

Kader 4 : Milieuhandleidingen en -checklists

CEN-richtsnoer 4 – Integratie van milieuaspecten in productnormen

Oriënterend document van het CEN – Integratie van milieuaspecten in normen, met inbegrip van een checklist met en model voor de uitvoering van een voorlopige milieubeoordeling

ISO-richtsnoer 64 – Integratie van milieuaspecten in productnormen

IEC-richtsnoer 109 – Integratie van milieuaspecten in normen voor elektrotechnische producten

IEC-richtsnoer 113 – Vragenlijsten inzake de materiaalverklaring /basisrichtsnoeren

ISO TR 14062 – Milieubeheer – Integratie van milieuaspecten in productontwerp en –ontwikkeling

6.2 Stimuli voor het systematische gebruik van instrumenten voor de integratie van milieuaspecten in de normalisatie

In het normalisatieproces stellen de belanghebbenden op vrijwillige basis hun tijd en expertise ter beschikking. Als men wil dat zij investeren in de integratie van milieuaspecten, dan zal daar iets tegenover moeten staan. Vandaar het belang van de in deze mededeling vervatte politieke erkenning van de inspanningen die de belanghebbenden leveren om het milieu op een meer systematische wijze in de normalisatie te integreren. Er is zeker geen gebrek aan instrumenten om deze integratie te bevorderen; veeleer is het zaak ervoor te zorgen dat ze **systematisch worden gebruikt**. De Commissie is van plan om de beste praktijken te verspreiden en instrumenten te steunen die hun merites voor de integratie van milieu in de normalisatie reeds hebben bewezen. De Commissie nodigt alle belanghebbenden uit om ideeën inzake stimuli kenbaar te maken en een dialoog over goede praktijken en bereikte resultaten aan te gaan. Er zij nog op gewezen dat hoe meer Europese normen een milieudimensie bevatten, des te waarschijnlijker het wordt dat de Commissie deze voor beleidsdoeleinden zal gebruiken.

7. CONCLUSIES EN FOLLOW-UP

De Commissie beoogt met deze mededeling de betrokkenen meer bewust te maken van de noodzaak milieuaspecten te integreren in het op vrijwilligheid gebaseerde en door de belanghebbenden aangestuurde Europese normalisatieproces.

De Commissie erkent dat de integratie van milieuaspecten in Europese normen noodzakelijk is, maar beklemtoont tevens dat milieuaspecten op een evenwichtige en gepaste wijze moeten worden aangepakt en dat terdege rekening moet worden gehouden met de andere behoeften die ten grondslag liggen aan een norm.

Met het oog op concrete maatregelen zal de Commissie nu besprekingen aangaan met de belanghebbenden uit de normalisatiewereld. Voor 2004 staan er twee workshops op stapel waar ideeën zullen worden verzameld en projecten zullen worden vastgesteld om op de volgende vier gebieden een en ander te verwezenlijken:

– Alle belanghebbenden, met name in de toetredingslanden, moeten doordrongen worden van de noodzaak het milieu in de Europese normalisatie te integreren. Via de uitwisseling van specialistische kennis en goede praktijken kunnen milieuaspecten reeds in een vroege fase van het normalisatieproces of bij de vijfjaarlijkse herziening van bestaande normen worden geïdentificeerd. **Opleiding** is van fundamenteel belang om belanghebbenden uit de milieusector in staat te stellen hun stem in het Europese normalisatieproces op een doeltreffende manier te laten horen. Bovendien moet milieu-informatie verzameld en verspreid worden, zodat alle bij het proces betrokken technische deskundigen er toegang toe hebben.

  Met het oog op de follow-up nodigt de Commissie belanghebbenden uit ideeën en voorstellen kenbaar te maken op het gebied van bewustmaking en opleiding. De Commissie is bereid steun voor de Europese normalisatie-instellingen te oormerken, mits hiervoor geschikte voorstellen worden ingediend. De lidstaten worden uitgenodigd na te denken over het opzetten van soortgelijke activiteiten voor de nationale normalisatie-instellingen. De situatie zal worden beoordeeld in het licht van de uitgevoerde activiteiten en de belanghebbenden zal worden verzocht om, met het oog op de vaststelling van goede praktijken, ervaringen uit te wisselen.

  Wegens de beperkte middelen moeten **prioriteiten** worden vastgesteld voor de werkzaamheden inzake de integratie van milieuaspecten in de normalisatie. Aangezien het om een op vrijwilligheid gebaseerd proces gaat, moeten de bij de normalisatie betrokken belanghebbenden greep blijven houden op hun werkprioriteiten. Dit neemt evenwel niet weg dat tevens rekening moet worden gehouden met aspecten van openbaar belang en met onderwerpen die relevant zijn voor het Europese beleid.

  Met het oog op de follow-up zal de Commissie, waar nodig, rekening houden met milieuaspecten bij het opstellen van Europese normalisatiemandaten of specifieke mandaten ter ondersteuning van milieuoverwegingen of tot vaststelling van normen over de milieuaspecten van producten. De Commissie zal bij het opstellen van de mandaten overleg plegen met de belanghebbenden. Alle belanghebbenden worden uitgenodigd indicatoren te ontwikkelen aan de

hand waarvan kan worden bepaald in welke normen de milieuvereisten naar behoren zijn geïntegreerd.

– De **participatie van de belanghebbenden** is van cruciaal belang voor de aanvaardbaarheid en de relevantie van de normen. Alle belanghebbenden moeten de gelegenheid krijgen om mee te werken aan de ontwikkeling van Europese normen die voor hen van belang zijn. Aangezien het Europese normalisatieproces gebaseerd is op nationale standpunten, is het belangrijk dat de lidstaten alle belanghebbenden de mogelijkheid bieden het nationale standpunt mee te formuleren. Vervolgens zal geprobeerd worden om uit de verschillende nationale standpunten een consensus op Europees niveau te distilleren. Op Europees niveau spelen belangengroeperingen die standpunten van openbaar belang kunnen coördineren en ontwikkelen, zoals de milieusector, een belangrijke rol bij het onderbouwen van de nationale standpunten.

  Met het oog op de follow-up nodigt de Commissie de lidstaten en de toetredingslanden uit om alle belanghebbenden, met name degenen die de maatschappelijke bezorgdheid en het openbare belang op milieugebied vertolken (dus ook de overheid), in de gelegenheid te stellen aan het normalisatieproces deel te nemen en hun zo de kans te bieden mee te werken aan het opstellen van consensusstandpunten die in de volgende fase van de normalisatie op Europees niveau worden gepresenteerd. De Commissie nodigt de lidstaten en de toetredingslanden uit om geregeld verslag uit te brengen over de verschillende soorten steun die is verleend. Verwacht wordt dat dit de uitwisseling van ervaringen en goede praktijken ten goede zal komen. Op het Europese normalisatieniveau zal de Commissie steun blijven aanbieden aan Europese belangengroeperingen die een bijdrage kunnen leveren tot de identificatie en coördinatie van aspecten op het gebied van milieunormalisatie die bij de Europese normalisatie-instellingen in behandeling zijn.

– De **instrumenten** waarmee milieuaspecten in het normalisatieproces kunnen worden geïntegreerd, **moeten systematisch worden gebruikt.** De belanghebbenden worden aangemoedigd gebruik te maken van de instrumenten die ontwikkeld zijn om milieuoverwegingen een plaats te geven in de normalisatie. Toenemend gebruik van dergelijke instrumenten zal leiden tot meer ervaring en tot een groter aantal normen met een milieudimensie, wat op zijn beurt de Europese normen aantrekkelijker zal maken voor beleids- en wetgevingsdoeleinden, ook op milieugebied.

Met het oog op de follow-up nodigt de Commissie de belanghebbenden uit om verslag uit te brengen over de manier waarop zij de verschillende instrumenten die hun ter beschikking staan, hebben gebruikt. Regelmatige vergaderingen waar ervaringen worden uitgewisseld en criteria worden afgesproken voor de beoordeling van de vooruitgang, kunnen ertoe bijdragen dat er steeds meer normen met een milieudimensie worden opgesteld.

De Commissie zal de vooruitgang op het gebied van de integratie van milieuaspecten continu toetsen aan de vier hierboven opgesomde punten. Hiertoe zullen de belanghebbenden ten minste één keer per jaar en op regelmatige basis worden uitgenodigd voor een vergadering of een workshop.